

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 40/2020
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Α΄ ΤΜΗΜΑ)**

Συνεδρίαση της 10^{ης} Μαρτίου 2020

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Ευγενία Βελώνη, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Στυλιανή Χαριτάκη, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Γεώργιος Ανδρέου, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Αγγελική Καστανά, Βασίλειος Καραγεώργος, Κωνσταντίνος Ζαμπάρας και Θεόδωρος Ράπτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Θεοδώρα Καραχάλιου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο, με αριθ. πρωτ. οικ. 135475/7424/17.12.2019, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, Γενικής Διεύθυνσης Εσωτερικής Λειτουργίας, Διεύθυνσης Κοινωνικών Περιουσιών, Τμήματος Εποπτείας.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται 1) ποιες οι έννομες συνέπειες ως προς τη διοίκηση του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «Ίδρυμα Ε.Σ.Σ.» μετά την έκδοση των με αριθμό 891/2012 και 1029/2018 αποφάσεων του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, με τις οποίες αναγνωρίσθηκε αμετακλήτως η εγκυρότητα της από 04.10.1997 διαθήκης του ιδρυτή και η ακυρότητα τροποποιητικής του καταστατικού του ιδρύματος πράξης αντιστοίχως, 2) στην περίπτωση που η παραπάνω διαθήκη επηρεάζει την εκπροσώπηση του ιδρύματος, ποια θα πρέπει να είναι σήμερα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, δεδομένου ότι τα οριζόμενα σε αυτή πρόσωπα θήτευσαν ως μέλη του και στη συνέχεια παραιτήθηκαν και 3) εάν είναι σύνηθες η με αριθ. 61459/3290/01.07.2019 απόφαση του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης

Διοίκησης Αττικής, με την οποία ορίστηκε νέο Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος σε συμμόρφωση προς τη με αριθμό 1029/2018 αμετάκλητη απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, και σε καταφατική περίπτωση, αν πρέπει να εκδοθεί απόφαση παύσης των μελών της προηγούμενης διοίκησης του ιδρύματος.

Στο παραπάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο έγγραφο ερώτημα της Υπηρεσίας εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό, που προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν:

1. Ο Ε.Σ.Σ. συνέστησε, εν ζωή, το κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία «Ίδρυμα Ε.Σ.Σ.» με τη με αριθ.13297/01.10.1997 πράξη του συμβολαιογράφου Αθηνών Κωνσταντίνου Θ.Λιακάκου, με σκοπό την ίδρυση και λειτουργία Γηροκομείου επί κτιρίου που βρίσκεται στην παραλία Αγίων Αποστόλων της Κοινότητας Καλάμου. Στο άρθρο 5 της συμβολαιογραφικής αυτής πράξης ορίστηκε ότι το ίδρυμα διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.), το οποίο αποτελείται από τους α. Ε.Σ.Σ. (ιδρυτή), ως ισόβιο Πρόεδρο, β. Δ.Π.Κ., γ. Σ.Ε.Σ. (γιο του ιδρυτή), δ. Θ.-Θ.Χ.Μ., ε. Ν.Α.Π., και αναπληρωματικό μέλος τη Β.Κ.Β.. Επίσης, στο άρθρο 6 της ίδιας συμβολαιογραφικής πράξης ορίστηκε ότι, σε περίπτωση παραίτησης, διαρκούς κωλύματος ή μετά θάνατο και γενικά με την, κατά οποιονδήποτε τρόπο, χήρευση της θέσης του ισόβιου προέδρου, πρόεδρος του ιδρύματος θα είναι ο ανήλικος (τότε) εγγονός του ιδρυτή, Ε.Σ.Σ., ο οποίος σε ηλικία 20 (είκοσι) ετών, θα καταλάβει επί μία διετία τη θέση του αντιπροέδρου και μετά την πάροδο αυτής τη θέση του ισόβιου προέδρου, ενώ μέχρι να πληρωθεί ο όρος της παραπάνω επιθυμίας του ιδρυτή, πρόεδρος του ιδρύματος θα είναι ο Σ.Ε.Σ.(γιος του ιδρυτή).

2. Η παραπάνω συστατική πράξη τροποποιήθηκε με τις με αριθ.15030/31.10.1997 και 15034/03.11.1997 πράξεις της συμβολαιογράφου Αθηνών Αναστασίας Ιωάν.Κυριακίδη-Κούρου και τη με αριθ.9729/12.11.1997 πράξη της συμβολαιογράφου Αθηνών Γεωργίας συζ.Θεοδ.Γιαλαμπρίνου, από τις οποίες μόνο η πρώτη τροποποιούσε, μεταξύ άλλων, και τα σχετικά με τη διοίκηση του ιδρύματος άρθρα. Ειδικότερα, με τη με αριθ.15030/31.10.1997 συμβολαιογραφική πράξη

τροποποιήθηκαν τα παραπάνω άρθρα 5 και 6 της συστατικής πράξης, ως προς τη σύνθεση του Δ.Σ., στο οποίο πλέον δεν μετείχε ο γιός του ιδρυτή, Σ.Ε.Σ., αλλά ο δικηγόρος Γ.Ι. Μ., ενώ διάδοχος του ισοβίου προέδρου (ιδρυτή), σε περίπτωση της καθ' οιονδήποτε τρόπο χήρευσης της θέσης του, ορίστηκε ο Δ.Π.Κ..

3. Με το από 27.01.1998 π.δ. (Β'104/12.02.1998), που εκδόθηκε στη συνέχεια, εγκρίθηκε η σύσταση και κυρώθηκε ο οργανισμός του ιδρύματος με την επωνυμία «Ίδρυμα Ε.Σ.Σ.», λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραπάνω τροποποιητικές συμβολαιογραφικές πράξεις, και ως εκ τούτου, το Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος ορίστηκε σύμφωνα με την προαναφερόμενη με αριθ. 15030/31.10.1997 πράξη της συμβολαιογράφου Αθηνών Αναστασίας Ιωάν.Κυριακίδη-Κούρου.

4. Περαιτέρω, με την από 04.10.1997 ιδιόγραφη διαθήκη του Ε.Σ.Σ.¹, που δημοσιεύθηκε με το με αριθ.1346/13.03.1998 πρακτικό του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, τα μέλη του Δ.Σ. του Ιδρύματος ορίστηκαν εκ νέου, και συγκεκριμένα ορίστηκαν τα ήδη μετέχοντα σε αυτό μέλη Δ.Π.Κ. (ως ισόβιο Πρόεδρο), Γ.Ι.Μ., Θ.-Θ. Χ. Μ., αλλά και το νέο μέλος Σ.Δ.Κ., καθώς και το μέχρι την προηγούμενη τροποποίηση αναπληρωματικό μέλος Β.Κ.Β. Ο παραπάνω διαθέτης και ιδρυτής του ιδρύματος απεβίωσε την 18.12.1997.

5. Με τις με αριθ.πρωτ.1029513 /924 / Α0011 / 24.03.1998 (ΝΠΔΔΔ 61 /08.04.1998), 1002772 / 623 / Α0011 / 20.03.2003 (ΝΠΔΔ 53 /07.03.2003), 1028039 /1892 /Α0011/04.06.2003 (ΝΠΔΔ 137/13.06.2003) και 10067557/3496/Α0011/21.10.2003 (ΝΠΔΔ 279/11.11.2003) αποφάσεις, κατά περίπτωση, των Υπουργών Οικονομικών ή Οικονομίας και Οικονομικών ή Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών εγκρίθηκαν, μετά από το θάνατο ή την παραίτηση των αρχικά ορισθέντων μελών του Δ.Σ., οι αντικαταστάσεις αυτών, κατόπιν των οικείων πρακτικών του Δ.Σ., κατ' εφαρμογή των όρων του οργανισμού του ιδρύματος, ενώ με τη με αριθ. 2316/23.09.2013 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής εγκρίθηκε το πρακτικό του Δ.Σ., με το οποίο εκλέχθηκαν και διορίστηκαν τα μέλη αυτού για μία δεκαετία, δηλ. μέχρι την 19.12.2023. Ακολούθησαν δε τα πρακτικά των με αριθ.104/22.01.2015 και 121/01.11.2017 συνεδριάσεων του Δ.Σ., με τα οποία αντικαταστάθηκαν δύο μέλη λόγω θανάτου και παραίτησης αντιστοίχως. Μετά τις αλλαγές αυτές, η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου διαμορφώθηκε από πρόσωπα, τα οποία είναι διαφορετικά

¹ Ο παραπάνω ιδρυτής είχε συντάξει εκτός από την διαθήκη αυτή την από 01.07.1986 ιδιόγραφη διαθήκη, την από 25.09.1997 ιδιόγραφη διαθήκη (συμπληρωθείσα την 01.10.1997) και την από 20.11.1997 δημόσια διαθήκη

από αυτά που είχαν ορισθεί τόσο με τη συστατική πράξη, όσο και με τον εγκριθέντα με π.δ. οργανισμό, αλλά και την από 04.10.1997 διαθήκη.

6. Παράλληλα, στο πλαίσιο μακράς δικαστικής διαμάχης μεταξύ του ιδρύματος και του γιου του ιδρυτή, Σ.Ε.Σ., στις οποίες παρενέβη προσθέτως υπέρ του ιδρύματος και ο Υπουργός Οικονομικών, εκδόθηκαν οι εξής δικαστικές αποφάσεις:

α) Η με αριθμό 4016/2007 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, με την οποία αναγνωρίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι η με αριθ.15030/31.10.1997 πράξη της συμβολαιογράφου Αθηνών Αναστασίας Ιωάν.Κυριακίδη-Κούρου είναι άκυρη. Κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκαν αντίθετες εφέσεις των διαδίκων, οι οποίες και απορρίφθηκαν με τη με αριθμό 890/2012 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών και μετ'αναίρεση (κατόπιν έκδοσης της με αριθμό 1200/2014 απόφασης του Αρείου Πάγου) με τη με αριθμό αμετάκλητη 1029/2018 απόφασή του, με την οποία επικυρώθηκε η παραπάνω πρωτόδικη απόφαση.

β) Η με αριθμό 3858/2007 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, με την οποία αναγνωρίσθηκε ότι η από 04.10.1997 ιδιόγραφη διαθήκη του ιδρυτή, Ε.Σ.Σ., καθώς και η από 20.11.1997 δημόσια διαθήκη του είναι άκυρες. Κατόπιν αντίθετων εφέσεων των διαδίκων, με την με αριθμό 891/2012 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών (8^{ου} Τμήματος) εξαφανίσθηκε η παραπάνω απόφαση μόνο ως προς την ακύρωση της από 04.10.1997 ιδιόγραφης διαθήκης. Κατά της απόφασης αυτής, ως προς το κεφάλαιο που αφορούσε την ιδιόγραφη διαθήκη, δεν ασκήθηκε αίτηση αναίρεσης από κανένα διάδικο και ως εκ τούτου κατέστη αμετάκλητη, ενώ ως προς κεφάλαιο που αφορούσε τη δημόσια διαθήκη ασκήθηκε αίτηση αναίρεσης από το παραπάνω ίδρυμα, η οποία έγινε δεκτή με την με αριθμό 1201/2014 απόφαση του Αρείου Πάγου (Γ' Τμήματος) και παραπέμφθηκε η υπόθεση στο Τριμελές Εφετείο Αθηνών (8^ο Τμήμα), το οποίο με την με αριθμό 1028/2018 αμετάκλητη απόφασή του επικύρωσε την παραπάνω πρωτόδικη απόφαση (με αριθμό 3858/2007). Προκύπτει, δηλαδή, ότι η με αριθμό 1028/2018 απόφαση δεν επελήφθη του κύρους της παραπάνω από 04.10.1997 ιδιόγραφης διαθήκης, όπως εσφαλμένα υπολαμβάνει η ερωτώσα υπηρεσία.

7. Ο Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής με τη με αριθ.πρωτ. 61459/3290/01.07.2019 απόφασή του (που αποτελεί αντικείμενο του ερωτήματος), κατ' επίκληση της με αριθμό 1029/2018 αμετάκλητης απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών (βλ. παρ. 6α της παρούσας), όρισε το Διοικητικό Συμβούλιο του παραπάνω ιδρύματος με μέλη αυτού, τον Ε.Σ.Σ., εγγονό του ιδρυτή, σύμφωνα με τα

αναφερόμενα στα άρθρα 5 και 6 παρ.1 της με αριθ.13297/01.10.1997 συμβολαιογραφικής πράξης σύστασης του ιδρύματος (μη λαμβανομένων υπόψη των τροποποιητικών πράξεων που ακυρώθηκαν), καθώς και πέντε (5) μέλη, τέσσερα (4) τακτικά και ένα (1) αναπληρωματικό, ορισθέντα σύμφωνα με το άρθρο 16 του ν.4182/2013, κατόπιν κλήρωσης από τα εγγεγραμμένα στο Μητρώο πρόσωπα, διότι σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο έγγραφο ερώτημα της Υπηρεσίας ο γιός του ιδρυτή, Σ.Ε.Σ., είχε αποβιώσει την 14.03.2017, ενώ τα υπόλοιπα οριζόμενα στην παραπάνω συμβολαιογραφική πράξη μέλη είχαν θητεύσει ως μέλη του Δ.Σ. και είχαν παραιτηθεί.

8. Μετά την έκδοση της παραπάνω απόφασης του Συντονιστή, υποβλήθηκε προς την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής το με αριθ.πρωτ. 111456/6243/01.11.2019 αίτημα ανάκλησής της από τον πληρεξούσιο δικηγόρο των μελών της προηγούμενης Διοίκησης του ιδρύματος, ώστε να διοριστούν ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου τα πρόσωπα που αναφέρονται στην από 04.10.1997 διαθήκη του διαθέτη και ιδρυτή του ιδρύματος, η οποία κρίθηκε αμετακλήτως ως έγκυρη.

9. Κατόπιν των παραπάνω, ο Συντονιστής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής αρμοδίως, κατ'άρθρο 6 παρ.4 του ν.3086/2002, υπέβαλε τα ερωτήματα που εκτίθενται στην περίληψη της παρούσας, όπως αυτά επαναδιατυπώθηκαν, δεδομένου ότι με αυτά τίθενται θέματα τοπικού ενδιαφέροντος, χωρίς γενικότερη επιρροή, αφορούν δηλαδή αποκλειστικά τη συγκεκριμένη υπόθεση (πρβλ.ΓνωμΟλομΝΣΚ 180/2012, ΓνωμΝΣΚ 33/2020, 280/2017, 296/2015).

Νομοθετικό πλαίσιο

10. Στα άρθρα 95 παρ. 5 και 109 παρ.1 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζεται ότι:

«Άρθρο 95

5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης.

Άρθρο 109

1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων της διαθήκης, κωδικολλού ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού...».

11. Στο άρθρο 1 του εκτελεστικού της παραπάνω διάταξης του Συντάγματος ν.3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις» (Α'274) ορίζεται ότι :

«Άρθρο 1

Το Δημόσιο, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τα λοιπά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις, κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου, είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων, που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές, κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους, που κάθε απόφαση τάσσει...».

12. Στα άρθρα 321, 322 παρ.1 και 324 ΚΠολΔ ορίζονται τα εξής :

«Άρθρο 321

Όσες οριστικές αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων δεν μπορούν να προσβληθούν με Ανακοπή Ερημοδικίας και έφεση είναι τελεσίδικες και αποτελούν Δεδικασμένο.

Άρθρο 322

1. Το Δεδικασμένο εκτείνεται στο ουσιαστικό ζήτημα που κρίθηκε, αν η απόφαση έκρινε οριστικά για μια έννομη σχέση που έχει προβληθεί με αγωγή, ανταγωγή, κύρια παρέμβαση ή ένσταση συμφηφισμού. Το δεδικασμένο εκτείνεται επίσης και στο δικονομικό ζήτημα που κρίθηκε οριστικά.

Άρθρο 324

Δεδικασμένο υπάρχει μεταξύ των ίδιων προσώπων με την ίδια ιδιότητα μόνο για το δικαίωμα που κρίθηκε και εφόσον πρόκειται για το ίδιο αντικείμενο και την ίδια ιστορική και νομική αιτία. »

13. Στα άρθρα 108, 109 και 110 ΑΚ ορίζονται τα εξής :

«Άρθρο 108

Αν με ιδρυτική πράξη μια περιουσία ορίστηκε για να εξυπηρετηθεί ορισμένος σκοπός, το ίδρυμα αποκτά προσωπικότητα με διάταγμα που εγκρίνει τη σύστασή του.

Άρθρο 109

Η ιδρυτική πράξη γίνεται είτε με δικαιοπραξία εν ζωή είτε με διάταξη τελευταίας βούλησης. Η δικαιοπραξία εν ζωή απαιτείται να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Άρθρο 110

Στην ιδρυτική πράξη πρέπει να καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος, η περιουσία που αφιερώνεται και ο οργανισμός του. Το διάταγμα που εγκρίνει το ίδρυμα μπορεί να ορίσει ή να συμπληρώσει ή να τροποποιήσει τον οργανισμό, με τον όρο ότι η θέληση του ιδρυτή θα παραμείνει σεβαστή. Η συμπλήρωση ή η τροποποίηση μπορεί να γίνει με τους ίδιους όρους και με μεταγενέστερο διάταγμα με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 119².»

14. Στα άρθρα 1, 2, 10, 16, 17, 19, 20, 50, 51, 52, 81, 82 του ν.4182/2013 «Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις» (Α' 185) ορίζονται τα εξής :

«ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κώδικα νοούνται ως: 1. «Κοινωφελής περιουσία»: το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται με κληρονομιά, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή για κοινωφελή σκοπό. Οι όροι «κοινωφελής περιουσία», «περιουσία» και «εθνικό κληροδότημα» ταυτίζονται. 2. «Συστατική πράξη»: η διαθήκη ή η πράξη δωρεάς, με την οποία καταλείπεται νόμιμα περιουσία κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου. 3. «Κοινωφελής σκοπός»: κάθε εθνικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός, εκπαιδευτικός, πολιτιστικός και γενικά επωφελής για την κοινωνία, εν όλω ή εν μέρει, σκοπός. 4. «Αρμόδια αρχή»: είναι ο Υπουργός Οικονομικών και ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, οι οποίοι ασκούν τις σχετικές αρμοδιότητες δια των οικείων Διευθύνσεων. 5. ...

Άρθρο 2

Υποχρεώσεις Δημοσίου – Αρμοδιότητες

1. Το Δημόσιο έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πιστή και επακριβή εκτέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών.

² ΑΚ 119 «Μεταβολή του οργανισμού. Ο οργανισμός του ιδρύματος μπορεί να μεταβληθεί, ακόμη και αντίθετα προς τη θέληση του ιδρυτή, αν το ζητήσει η διοίκηση του ιδρύματος και αν η μεταβολή επιβάλλεται για να συντηρηθεί η περιουσία του ή για να εκπληρωθεί ο σκοπός του.»

2. Οι διατάξεις του παρόντος κώδικα εφαρμόζονται συμπληρωματικά, εφόσον τα σχετικά θέματα δεν ρυθμίζονται καθόλου ή ρυθμίζονται ελλιπώς στη συστατική πράξη. Οι κανόνες δημόσιας τάξης του κώδικα υπερισχύουν σε κάθε περίπτωση.

3...4. ...

Άρθρο 10

Ερμηνεία συστατικών πράξεων - Μεταβολή σκοπού

1. Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών αξιοποιούνται κατά τον τρόπο που όρισε ο διαθέτης ή δωρητής. Απαγορεύεται η μεταβολή τόσο των παραπάνω κοινωφελών σκοπών όσο και του τρόπου και των όρων διαχείρισης της περιουσίας, καθώς και των ορισμών για τον τρόπο διοίκησης της. 2...3. ... 4... .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ, ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΣ ΔΙΑΘΗΚΩΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο 16

Μητρώο εκτελεστών διαθηκών, εκκαθαριστών, διαχειριστών κοινωφελών περιουσιών ή ιδρυμάτων και κηδεμόνων σχολαζουσών κληρονομιών

1. Στο Υπουργείο Οικονομικών καταρτίζεται και τηρείται Μητρώο φυσικών και νομικών προσώπων, από το οποίο επιλέγονται με κλήρωση που διενεργεί η αρμόδια αρχή,.... Κατ' εξαίρεση, όταν παρίσταται ανάγκη ορισμού από την αρμόδια αρχή προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου ιδρύματος, ορίζεται πρόσωπο κατ' επιλογή της αρχής, χωρίς διενέργεια κλήρωσης, με εμπειρία και τεχνογνωσία άσκησης των σχετικών καθηκόντων.2 ... 3... 4... 5...

Άρθρο 17

Διορισμός εκκαθαριστή

1... 2.... 3. Φυσικά πρόσωπα που διορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 16 έως 21 δεν επιτρέπεται να διοριστούν εκ νέου πριν την έγκριση της οριστικής λογοδοσίας επί του έργου τους.

4 Το πρόσωπο που ορίζεται ως εκτελεστής της διαθήκης ή διοικητής ιδρύματος οφείλει να δηλώσει αν αποδέχεται τον ορισμό του, με έγγραφη δήλωση που υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την ημέρα που του γνωστοποιήθηκε η δημοσίευση της και προσκλήθηκε να αναλάβει τα καθήκοντα του ή από την καθ' οιονδήποτε τρόπο γνώση του διορισμού του. Η αρμόδια αρχή προς την οποία υποβλήθηκε δήλωση περί αποδοχής του διορισμού από τον εκτελεστή οφείλει να εξετάσει αν συντρέχουν οι λόγοι ανικανότητας του άρθρου 18 και σε θετική περίπτωση να προβεί στην αντικατάσταση του κατά το άρθρο 19.

5.6.....

Άρθρο 19

Αντικατάσταση

1. Οι εκκαθαριστές περιουσιών, εκτελεστές διαθηκών και διοικητές ιδρυμάτων αντικαθίστανται από την αρμόδια αρχή αν αποβιώσουν ή υποβάλλουν παραίτηση ή τους επιβληθεί πειθαρχική ποινή, σύμφωνα με το άρθρο 71, ή αποδημήσουν για μακρό χρονικό διάστημα ή εμφανίσουν πνευματική ή σωματική ασθένεια που εμποδίζει την άσκηση των καθηκόντων τους ή παραβούν διατάξεις της διαθήκης ή του παρόντος Κώδικα, καθώς και αν αμελούν εν γένει στην άσκηση των καθηκόντων τους. Λόγους αντικατάστασης αποτελούν επίσης και η σύγκρουση συμφερόντων αυτών, των ανιόντων, κατιόντων, αδελφών και της συζύγου τους προς την περιουσία...

2. ... 3. ... 4..... Όταν διορίζεται διοικητής ιδρύματος, ορίζεται η θητεία του με την απόφαση διορισμού του.

5. Όταν με τη συστατική πράξη ορίζεται ότι τους αντικαταστάτες εκτελεστών διαθήκης ή διοικητών ιδρυμάτων επιλέγουν οι υπόλοιποι, ο διορισμός γίνεται με απόφαση του ίδιου οργάνου. Ο έλεγχος της αρμόδιας αρχής περιορίζεται στην εξέταση τυχόν συνδρομής κωλυμάτων διορισμού, κατά τις διατάξεις του παρόντος κώδικα και τους όρους της συστατικής πράξης.....

6. Εφόσον είναι ανέφικτος ο ορισμός αντικαταστάτη ή εκτελεστή διαθήκης ή διοικητή ιδρύματος κατά τις διατυπώσεις που ορίζονται στη συστατική πράξη, ο ορισμός γίνεται σύμφωνα με τα άρθρα 16 και 17. Ομοίως και αν δεν ορίζεται εκτελεστής στη συστατική πράξη ή αποποιηθεί ο οριζόμενος σε αυτή χωρίς να προβλέπεται ο τρόπος αντικατάστασης του.

7. ...

Άρθρο 20

Παραίτηση

1. Ο εκκαθαριστής, ο εκτελεστής διαθήκης και ο διοικητής ιδρύματος μπορούν να υποβάλλουν παραίτηση στην αρμόδια αρχή, χωρίς αίρεση ή προθεσμία.....

2. Μέχρι το διορισμό αντικαταστάτη και την παράδοση των στοιχείων της περιουσίας σε αυτόν, ο παραιτηθείς οφείλει να ασκεί τα καθήκοντα του όσον αφορά τις άμεσες και επείγουσες υποχρεώσεις του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄

ΚΟΙΝΩΦΕΛΗ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Άρθρο 50

Σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος

1. Περιουσία, η οποία διατίθεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του παρόντος αποτελεί ίδρυμα που διοικείται σύμφωνα με όσα προβλέπονται στη συστατική πράξη, όταν η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ανατίθεται σε φυσικά πρόσωπα ή σε νομικά πρόσωπα που συνιστώνται με αυτήν...

Άρθρο 51

Έγκριση σύστασης κοινωφελούς ιδρύματος – Διάλυση

1. Για τη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος ως ιδιαίτερου νομικού προσώπου εκδίδεται προεδρικό διάταγμα, με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου ως εκ του σκοπού Υπουργού. Με το διάταγμα εγκρίνεται ο οργανισμός του ιδρύματος, ο οποίος συντάσσεται από τον εκτελεστή ή τους διοικητές του ιδρύματος σύμφωνα με όσα ορίζονται στη συστατική πράξη ή από την αρμόδια αρχή σε περίπτωση που αυτοί αμελούν. Οι προτείνοντες Υπουργοί μπορούν να τροποποιούν το σχέδιο που υποβλήθηκε από τον εκτελεστή ή τους διοικητές, με την τήρηση, πάντα, των όρων της συστατικής πράξης...

Άρθρο 52

Οργανισμός ιδρύματος

1. Με τον οργανισμό του ιδρύματος ορίζονται η μορφή, η επωνυμία, η διοίκηση και εκπροσώπηση του, η περιουσία, η οικονομική του διαχείριση, τα μέσα και ο τρόπος εκτέλεσης του σκοπού και συμπληρώνονται τυχόν ελλείψεις των όρων της συστατικής πράξης. Αν στον οργανισμό ορίζεται άρτιος αριθμός μελών του διοικητικού συμβουλίου ρυθμίζονται σε αυτόν και τα θέματα λήψης αποφάσεων σε περίπτωση ισοψηφίας. Τροποποιήσεις του οργανισμού εγκρίνονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 51...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ' ΕΙΔΙΚΕΣ – ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ – ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 81

Τροποποίηση οργανισμών

Οργανισμοί ή καταστατικά ιδρυμάτων, τα οποία διέπονται από τον παρόντα Κώδικα και έχουν εγκριθεί στο παρελθόν με τυπικό νόμο ή ισοδύναμη νομοθετική πράξη, μπορεί να τροποποιούνται ή να συμπληρώνονται με προεδρικό διάταγμα, σύμφωνα με το άρθρο 51 του παρόντος Κώδικα.

Άρθρο 82

Μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις

1. Όπου δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Κώδικα εφαρμόζονται και στις κοινωφελείς περιουσίες που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του, ανεξάρτητα από τον τρόπο σύστασης τους.

2. ... 3. ... 4... 5. ...6.7... 8. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στις λοιπές διατάξεις του παρόντος Κώδικα, από την έναρξη ισχύος αυτού, καταργούνται: α) ο α.ν. 2039/1939 (Α' 455), β) το ν.δ. 430/1970 (Α' 25), γ) ο ν. 455/1976 (Α' 277), δ) το β.δ. 18.9-20.10/1947 (Α' 223), ε) τα άρθρα 1865, 1866 εδάφιο δεύτερο και 1869 του Αστικού Κώδικα, στ) Κάθε γενική ή ειδική διάταξη, η οποία αφορά θέματα, που ρυθμίζονται από αυτόν ή αντίκεινται στις διατάξεις του.

9. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 και 4 του παρόντος άρθρου, κάθε παραπομπή στον α.ν. 2039/1939 ή γενικά στη νομοθεσία περί Εθνικών Κληροδοτημάτων, νοείται από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις του.»

15. Στα άρθρο 4 του από 27.01.1998 π.δ. «Έγκριση σύστασης του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία "Ίδρυμα Ε.Σ.Σ." και κύρωση του οργανισμού αυτού» (Β'104/12.02.1998) ορίστηκε ότι :

«Άρθρο 4

Διοίκηση

1. Το ίδρυμα διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από τους :

1) Ε.Σ. του Σ., ως ισόβιο Πρόεδρο. 2) Δ. Π.Κ., ιατρό. 3) Γ. Μ. του Ι., δικηγόρο. 4) Θ.-Θ. Χ. Μ., Πολιτικό Μηχανικό. 5) Ν. θυγατέρα Α. Π., έμπορο. Αναπληρωματικό μέλος ορίζεται η Β. συζ. Κων. Β., δασκάλα.³

2. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζουν με πράξη τους, έπειτα από ψηφοφορία, τον Αντιπρόεδρο, το Γραμματέα και τον Ταμία. Ο Πρόεδρος του Ιδρύματος εκλέγεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και είναι ισόβιος.

Πρώτος Πρόεδρος του ιδρύματος ορίζεται ο ιδρυτής ο οποίος είναι ισόβιος.

Μετά την παραίτηση και γενικά την καθ' οιονδήποτε τρόπο χήρευση της θέσης αυτού, ισόβιος Πρόεδρος ορίζεται ο Δ.Π.Κ..

³ Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την από 04.10.1997 ιδιόγραφη διαθήκη του Ε.Σ.Σ., τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος ορίστηκαν ως εξής : «Ισόβιος Πρόεδρος Δ. Π. Κ., 2) Γ. Ι. Μ., 3) Θ.-Θ. Χ. Μ., 4) Σ.Κ. του Δ., 5) Β. Κ. Β.».

Ο κατά τ' ανωτέρω διοριζόμενος ισόβιος Πρόεδρος έχει όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται με το παρόν καταστατικό στον ισόβιο Πρόεδρο και καθίσταται αυτοδικαίως Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος.

3. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι αιρετά με δεκαετή θητεία. Σε περίπτωση παραίτησης και γενικά την καθ' οιονδήποτε τρόπο χήρευση της θέσης ενός ή περισσότερων μελών προ της λήξεως της θητείας τους, τα αποχωρούντα μέλη ορίζουν τον αντικαταστάτη τους. Με την πρόταση αυτή θα πρέπει να συμφωνεί και η πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, άλλως η θέση συμπληρώνεται με απόφαση των υπολοίπων μελών. Κατά τον ίδιο τρόπο, δηλαδή με απόφαση των υπολοίπων μελών, συμπληρώνεται η θέση και στην περίπτωση που τα αποχωρούντα μέλη δεν έχουν προτείνει τον αντικαταστάτη τους, τηρουμένης της διαδικασίας του άρθρου 99 του ΑΝ 2039/1939⁴.

4. ...5. Σε περίπτωση λήξεως της θητείας των μελών χωρίς να έχει ορισθεί το νέο Διοικητικό Συμβούλιο και προκειμένου το ίδρυμα να συνεχίσει να λειτουργεί, η θητεία του προηγούμενου παρατείνεται για έξι μήνες το αργότερο μέχρις ότου αυτό συμπληρωθεί με απόφαση της Εποπτεύουσας από το Νόμο Αρχής τηρουμένης της διαδικασίας του άρθρου 99 του Α.Ν. 2039/1939.....».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

16. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, καθώς και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα Υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα :

17. Από τις διατάξεις των άρθρων 95 παρ. 5 του Συντάγματος και 1 του ν. 3068/2002, συνάγεται ότι η Διοίκηση, κατ' εφαρμογή των, καθιερωμένων από το Σύνταγμα, αρχών του κράτους δικαίου, της νομιμότητας της διοικητικής δράσης και της προστασίας των διοικουμένων, έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται απροφασίστως και χωρίς οποιαδήποτε καθυστέρηση προς τις αποφάσεις όλων των δικαστηρίων και τους όρους που θέτει η κάθε απόφαση (βλ. και Εισηγητική Έκθεση του ν. 3068/2002, Γνωμ ΝΣΚ 323/2004). Συμμόρφωση σημαίνει αποδοχή των με

⁴ Η διάταξη αυτή του προϊσχύσαντος α.ν. αναφερόταν στον διορισμό, την αντικατάσταση, την ευθύνη κ.α. των Διοικητών Ιδρυμάτων, αλλά ενόψει της διάταξης του άρθρου 82 παρ.9 του ν.4182/2013, η παραπομπή σε αυτή νοείται ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις του νόμου αυτού.

δύναμη δεδικασμένου εξοπλισμένων δικαστικών κρίσεων, καθώς επίσης και συντέλεση όλων των ενεργειών, που είναι κατά νόμο αναγκαίες για την υλοποίηση των προσδιορισμένων στο διατακτικό της απόφασης υποχρεώσεων ενέργειας (ΓνωμΝΣΚ 306/2014). Δικαστικές αποφάσεις, κατά την έννοια του παραπάνω ν3068/2002 είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει (Γνωμ ΝΣΚ 1/2016, 176/2016, 280/2015, 142/2014 Ατομ, 352/2010).

18. Κατά την έννοια, εξάλλου, των διατάξεων των άρθρων 321 και 322 ΚΠολΔ οι τελεσίδικες αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων παράγουν δεδικασμένο, το οποίο εκτείνεται στο ουσιαστικό ζήτημα που κρίθηκε. Ειδικότερα, οι αποφάσεις που εκδίδονται επί αναγνωριστικών αγωγών τέμνουν τη διαφορά και εξαντλούνται στην παραγωγή δεδικασμένου για την ύπαρξη ή την ανυπαρξία ενός δικαιώματος με τις συνέπειες του (ΑΠ 545/2013). Ως αναγνωριστικές αποφάσεις δεν νοούνται μόνον οι αποφάσεις που δέχονται ή απορρίπτουν αναγνωριστικές αγωγές, αλλά και εκείνες που απορρίπτουν διαπλαστικές αγωγές (έχοντας διαγνώσει την ανυπαρξία του ασκηθέντος δικαιώματος δικαστικής διάπλασης) (Γ. Διαμαντόπουλος, Οι διαπλαστικές αποφάσεις κατά τον ΚΠολΔ, σε Ερανισμοί και Ανταποδόσεις Θέμιδος, τομ.2, 2014 σελ. 3-38, Sakkoulas-Online). Ειδικώς, στην περίπτωση που το δικαστήριο αναγνωρίζει ότι μία δικαιοπραξία είναι άκυρη και άρα θεωρείται κατ' άρθρο 180 ΑΚ ότι δεν έγινε (Απ.Γεωργιάδης-Μ. Σταθόπουλος, Αστικός Κώδικας, Γενικές Αρχές, τομ.Ι^Β, 2016, σελ.674 επ., Κ. Παντελίδου, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 2016, σελ. 494-496), η ακυρότητα αυτή (απόλυτη ή σχετική) προτείνεται έναντι όλων όσων στηρίζουν δικαιώματα στην άκυρη δικαιοπραξία (Απ.Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές 2019, σελ.490), ενώ η αναγνώριση από το δικαστήριο ως έγκυρης διαθήκης καθιστά αυτή ισχυρή *erga omnes* (Ι. Σπυριδάκης, Κληρονομικό Δίκαιο, 2018, σελ. 197-198 Sakkoulas-Online).

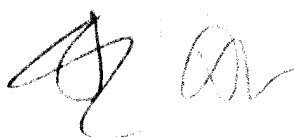
19. Γίνεται δε δεκτό ότι, με την άσκηση της σύμφωνα με το άρθρο 126⁵ του προϊσχύσαντος α.ν. 2039/1939 (υπό την ισχύ του οποίου ασκήθηκε και εν

⁵ Άρθρο 126 α.ν. 2039/1939 «1. Ο Υπουργός των Οικονομικών δύναται να παρεμβαίνει κατά πάσαν στάσιν της δίκης και άνευ της κοινοποιήσεως δικογράφου παρεμβάσεως, αλλά διά των προτάσεων, εις δίκας αφορώσας διεκδικήσιν εν όλω ή εν μέρει της υπέρ του σκοπού ταχθείσης περιουσίας ή την ακύρωσιν των συστατικών πράξεων, ως και εν γένει εις πάσας τας δίκας αίτινες ενδιαφέρουσιν οπωσδήποτε την υπέρ του σκοπού ή υπέρ κοινωφελούς ιδρύματος άνευ ειδικού σκοπού καταλειπομένην περιουσίαν. 2...». Ομοίου περιεχομένου και η διάταξη του άρθρου 69 του ισχύοντος ν.4182/2013.

προκειμένου πρόσθετη παρέμβαση του Υπουργού Οικονομικών) αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης, ο Υπουργός ή Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης, χωρίς να εισάγει στη δίκη μία νέα έννομη σχέση, καθίσταται αναγκαίος ομόδικος του υπέρ ου η πρόσθετη παρέμβαση και αντιδικεί για την ήδη εκκρεμή έννομη σχέση, με αποτέλεσμα η διάγνωση αυτής να επισύρει την επέκταση της ισχύος απόφασης και του δεδικασμένου αυτής και στις έννομες σχέσεις του παρεμβαίνοντος Υπουργού ή Συντονιστή προς τον αντίδικό του, αφού με αυτήν κρίνεται υποχρεωτικά το ζήτημα της δίκης για τον φορέα του κοινωφελούς σκοπού και τον υπέρ αυτού παρεμβαίνοντα (ΑΠ 754/2019, 177/2017, ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1485/2006, 91/2005, 545/2003, 759/2002, ΕφΠατρ 372/2009, ΝΟΜΟΣ, ΕφΠειρ481/2019).

20. Περαιτέρω, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 109 του Συντάγματος, η προστασία και κατοχύρωση της θέλησης των διαθετών ή δωρητών ως προς τις υπέρ του Δημοσίου ή κοινωφελούς σκοπού διατάξεις, δεν αφορά μόνο στον οριζόμενο με τη διαθήκη ή τη δωρεά σκοπό, αλλά εκτείνεται και στον τρόπο διοίκησης και διαχείρισης της περιουσίας που έχει διατεθεί ή δωρηθεί, διότι οι ορισμοί αυτοί αποτελούν ουσιώδες μέρος του περιεχομένου και των όρων της διαθήκης ή της δωρεάς (ΣτΕ 1354/2000, ΝΟΜΟΣ με εκεί παραπομπές σε ΣτΕ 1324/1982, 112/1983). Μάλιστα, η παραπάνω συνταγματική προστασία περιλαμβάνει και τα της διοίκησης του τυχόν συνιστώμενου ιδρύματος για να αποκλείονται επεμβάσεις του Κράτους, οι οποίες μεταβάλλουν τον σκοπό ή τον τρόπο εκπλήρωσής του, που ορίστηκαν από τους διαθέτες ή τους δωρητές (ΟΛΑΠ 8/1994 ΕλλΔνη 1994.1254, ΣτΕ 3921/2011, 1354/2000, 3636/1999, 1718/1990, 508/1987, 400/1986, 112/1983 κ.α. Γνωμ ΟΛΝΣΚ 250/2005, Γνωμ ΝΣΚ 62/2019, 18/2015, 206/2014). Επομένως, σύμφωνα με την παραπάνω συνταγματική διάταξη σε συνδυασμό με τον ν.4182/2013 αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, που ενεργεί μέσω των αρμοδίων οργάνων του, η πιστή και επακριβής εκτέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών, με την οποία διατίθενται περιουσιακά στοιχεία με κληρονομία, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Κράτους ή χάριν κοινωφελών σκοπών.

21. Για τη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος ως ιδιαίτερου νομικού προσώπου (ΑΚ 108-114) απαιτούνται α) ιδρυτική πράξη που μπορεί να είναι οποιασδήποτε μορφής πράξη διάθεσης εν ζωή ή διάταξη τελευταίας βούλησης και β) έγκριση της πολιτείας, η οποία παρέχεται με προεδρικό διάταγμα (Γνωμ ΝΣΚ 149/2012), το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμοδίου ως εκ του σκοπού Υπουργού (άρθρο 51 ν.4182/2013). Κατά την έννοια, μάλιστα, των διατάξεων των

άρθρων 110 ΑΚ και 50 ν.4182/2013, η Διοίκηση δύναται με το εγκριτικό διάταγμα του συσταθέντος ιδρύματος και του καταρτισθέντος οργανισμού του ή και με μεταγενέστερο διάταγμα, να συμπληρώσει τον οργανισμό αυτό, προς κάλυψη ενδεχόμενων κενών, χάριν της πληρότητας της ρύθμισης, και να τον τροποποιήσει ως προς επουσιώδεις διατάξεις του, χάριν της αρτιότερης διατύπωσης, τηρουμένης πάντως απολύτως της βούλησης του ιδρυτή ως προς τον σκοπό του ιδρύματος και τον τρόπο διοίκησης τούτου και διαχείρισης της περιουσίας του (βλ. ΣΤΕ 3941/2011, ΕφΑθ 4659/2001, ΝΟΜΟΣ). Η αρμόδια αρχή, κατά την άσκηση των παραπάνω αρμοδιοτήτων της, οφείλει, επίσης, να λαμβάνει υπόψη τις αναγκαίες από τη διαδρομή του χρόνου και τις, εκ του λόγου τούτου, απαραίτητες προσαρμογές προς τον τρόπο διοίκησης χωρίς όμως να παραβιάζει τους όρους του διαθέτη (Γνωμ ΝΣΚ 149/2012).

22. Για τις τροποποιήσεις δε του οργανισμού ακολουθείται η ίδια διαδικασία που προβλέπεται για την σύσταση του ιδρύματος, όπως ρητώς ορίζεται στο άρθρο 52 του ν.4182/2013, το οποίο εφαρμόζεται και στην περίπτωση οργανισμού που έχει εγκριθεί στο παρελθόν, σύμφωνα με το άρθρο 81 του ιδίου νόμου.

Δεδομένου δε ότι η σύσταση ιδρύματος, σύμφωνα με το άρθρο 109 ΑΚ, ανήκει στις, εκτός του πεδίου του κληρονομικού δικαίου, κλειστού αριθμού, διατάξεις τελευταίας βούλησης, που επιτρέπεται από τον ΑΚ ή άλλα νομοθετήματα να περιλαμβάνονται σε μία διαθήκη (Απ.Γεωργιάδης, ΣΕΑΚ, τομ.ΙΙ, 2013, σελ. 1211), κατά λογική και νομική αναγκαιότητα (*argumentum a maiore ad minus*) πρέπει να γίνει δεκτό ότι με διάταξη τελευταίας βούλησης ο διαθέτης μπορεί και να τροποποιήσει τον οργανισμό ιδρύματος.

Εξάλλου, κατά το άρθρο 110 ΑΚ επιβάλλεται να γίνεται σεβαστή η θέληση του ιδρυτή όχι μόνο κατά τη σύσταση του ιδρύματος, αλλά για την ταυτότητα του λόγου και μεταγενεστέρως, με τροποποιήσεις του οργανισμού του, ακόμα και χωρίς να απαιτείται συναίνεση του διοικητικού συμβουλίου και ειδική αιτιολογία (ΣΤΕ 3922/2015, ΝΟΜΟΣ).

23. Περαιτέρω, κατά την έννοια του άρθρου 52 του ν.4182/2013 η λειτουργία των κοινωφελών ιδρυμάτων διέπεται από το καταστατικό ή τον οργανισμό τους. Όπως δε γίνεται παγίως δεκτό (ΟΛΑΠ 8/1994, Γνωμ ΝΣΚ 206/2014), ο κατά το άρθρο 2 του ν.4182/2013 έλεγχος και εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών και του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (όταν ο σκοπός της περιουσίας εκπληρώνεται κατά κύριο λόγο μέσα στα όρια μίας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή όταν η περιουσία

βρίσκεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της μέσα στα όρια αυτής) επί των υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων περιουσιών, περιορίζεται στην τήρηση των διατάξεων του νόμου και της συστατικής πράξης και δεν μπορεί να είναι ουσιαστικός. Οι διατάξεις του νόμου ισχύουν επικουρικά, εφόσον τα προβλεπόμενα από αυτές θέματα δεν ρυθμίζονται από τη συστατική πράξη ή ρυθμίζονται ατελώς σε αυτήν, εκτός από τις δημόσιας τάξης διατάξεις, οι οποίες σε κάθε περίπτωση υπερισχύουν των τυχόν αντίθετων διατάξεων της ιδρυτικής πράξης (ΑΠ 1542/1998, Γνωμ ΟΛΝΣΚ 250/2005, Γνωμ ΝΣΚ 66/2015).

24. Ειδικώς, η αντικατάσταση μέλους της διοίκησης ιδρύματος, στις περιπτώσεις (μεταξύ άλλων) που αποποιηθεί τον διορισμό ή παραιτηθεί απ' αυτόν ή αποβιώσει, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 19 του ν.4182/2013, γίνεται από την αρμόδια αρχή, εφόσον δεν προβλέπεται από τη συστατική πράξη ή τον οργανισμό συγκεκριμένος τρόπος αντικατάστασης του μέλους ή εφόσον είναι ανέφικτος ο ορισμός αντικαταστάτη κατά τις διατυπώσεις που ορίζονται στη συστατική πράξη ή τον οργανισμό του ιδρύματος. Ως προς τον ορισμό δε του αντικαταστάτη το παραπάνω άρθρο (παρ.6) παραπέμπει στα άρθρα 16 και 17 του νόμου, δηλ. γίνεται με κλήρωση από το μητρώο που τηρείται στο Υπουργείο Οικονομικών, διενεργούμενη από την αρμόδια αρχή (πρβλ. Γνωμ ΝΣΚ 21/2002). Δηλαδή, αν από τη συστατική πράξη ή τον οργανισμό του ιδρύματος προβλέπεται συγκεκριμένος τρόπος αντικατάστασης ενός ή όλων των μελών της διοίκησης του ιδρύματος, τα οποία είχαν οριστεί από τον ιδρυτή, η Διοίκηση οφείλει, σε αρμονία με τα άρθρα 109 Σ και 2 παρ. 1 ν.4182/2013, να εξαντλήσει κάθε δυνατότητα προκειμένου να επιτευχθεί η ανάδειξη των νέων μελών κατά τον προβλεπόμενο οργανισμό τρόπο και μόνον σε περίπτωση που διαπιστωθεί οριστική αδυναμία ή το ανέφικτο του διορισμού τότε η Διοίκηση προβαίνει η ίδια στον διορισμό του αντικαταστάτη σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις (ΣτΕ 460/2006, Γνωμ ΝΣΚ 327/2011).

25. Εξάλλου, τυχόν παραίτηση μέλους της διοίκησης ιδρύματος δεν κωλύει τον εκ νέου διορισμό του, καθόσον δεν υπάρχει σχετική απαγορευτική διάταξη στον οργανισμό ή στον ν.4182/2013, ενώ ο μόνος περιορισμός επαναδιορισμού που τίθεται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 17 παρ.3 του νόμου αυτού, στα φυσικά πρόσωπα, που διορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 16 έως 21, είναι η προηγούμενη έγκριση της οριστικής λογοδοσίας επί του έργου τους.

26. Στην εξεταζόμενη περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε (παρ. 6 της παρούσας) με τις με αριθμό 1029/2018 και 891/2012 αμετάκλητες αποφάσεις του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών αναγνωρίσθηκε, μεταξύ άλλων, αφενός ότι η με αριθ.15030/31.10.1997 συμβολαιογραφική πράξη της συμβολαιογράφου Αθηνών Αναστασίας Ιωάν. Κυριακίδη-Κούρου, τροποποιητική της συστατικής πράξης του ιδρύματος ως προς τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, είναι άκυρη, με αποτέλεσμα να θεωρείται ως μηδέποτε γενομένη και η ακυρότητα αυτής, που αναγνωρίσθηκε, να προτείνεται έναντι όλων όσων στηρίζουν δικαιώματα σε αυτήν, αφετέρου ότι η από 04.10.1997 ιδιόγραφη διαθήκη του ιδρυτή, Ε.Σ.Σ., με την οποία ορίστηκαν εκ νέου τα μέλη του Δ.Σ. του Ιδρύματος, είναι έγκυρη και ισχυρή έναντι όλων, μετά την απόρριψη της σχετικής αγωγής για την ακύρωση αυτής.

27. Ενόψει τούτων, η Διοίκηση έχει, σύμφωνα με τα άρθρα 95 Σ και 1 ν.3068/2002, υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις παραπάνω αμετάκλητες αποφάσεις του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, οι οποίες παράγουν δεδικασμένο που δεσμεύει και τον προσθέτως παρεμβαίνοντα στις δίκες αυτές, Υπουργό Οικονομικών. Στο πλαίσιο αυτό, η αρμόδια Αρχή (ήδη Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής) οφείλει να προβεί σε όλες τις αναγκαίες θετικές ενέργειες για την υλοποίηση του διατακτικού και των δύο αυτών δικαστικών αποφάσεων, έτσι ώστε ο οργανισμός του ιδρύματος, ειδικώς ως προς τις προβλέψεις του σχετικά με τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, να μην έρχεται σε αντίθεση με αυτές.

28. Η κατά τα παραπάνω συμμόρφωση δεν δύναται να γίνει με την έκδοση απόφασης του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 19 του ν.4182/2013 και των άρθρων 4 παρ.3 του οργανισμού του ιδρύματος περί αντικατάστασης διοικητών ιδρύματος, διότι δεν πρόκειται για μία από τις προβλεπόμενες στις διατάξεις αυτές περιπτώσεις, που αναφέρονται σε αντικατάσταση λόγω θανάτου, υποβολής παραίτησης, επιβολής πειθαρχικής ποινής, μακροχρόνιας αποδημίας, εμφάνισης πνευματικής ή σωματικής ασθένειας που εμποδίζει την άσκηση των καθηκόντων τους, παράβασης των διατάξεων της διαθήκης ή του ν.4182/2013, αμελούς άσκησης των καθηκόντων τους, σύγκρουσης συμφερόντων. Συνεπώς, για τη συμμόρφωση αυτή απαιτείται η έκδοση τροποποιητικού π.δ. με την ίδια διαδικασία με αυτή της σύστασης του ιδρύματος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 52 του ν.4182/2013 (είτε με πρωτοβουλία της αρμόδιας Αρχής είτε με πρωτοβουλία του Δ.Σ. του ιδρύματος).

29. Περαιτέρω, στο πλαίσιο της σύμφωνα με τα παραπάνω τροποποίησης του οργανισμού του ιδρύματος ως προς τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου του, δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σχετικές προβλέψεις της ακυρωθείσας με αριθ. 15030/31.10.1997 συμβολαιογραφικής πράξης της συμβολαιογράφου Αθηνών Αναστασίας Ιωάν. Κυριακίδη-Κούρου, αλλά οι διατάξεις που διαλαμβάνει ως προς τη σύνθεση του Δ.Σ. η έγκυρη και ισχυρή από 14.10.1997 ιδιόγραφη διαθήκη του ιδρυτή, ώστε να εκτελεστεί η ρητή και σαφής βούλησή του, η οποία αποτελεί οδηγό, όχι μόνον κατά τη σύσταση του ιδρύματος, αλλά και μεταγενεστέρως, με τροποποιήσεις του οργανισμού του. Δηλαδή, η Διοίκηση οφείλει να ορίσει ως μέλη του Δ.Σ. τα αναφερόμενα στη διαθήκη αυτή πρόσωπα, χωρίς να αποτελεί κώλυμα για τον διορισμό αυτών η προηγούμενη παραίτησή τους, πέραν του ότι αυτή έγινε υπό διαφορετικές συνθήκες, καθόσον δεν υπάρχει σχετική απαγορευτική διάταξη στον οργανισμό ή στον ν.4182/2013.

30. Ο διορισμός δε των παραπάνω προσώπων με το τροποποιητικό π.δ. τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι τα πρόσωπα αυτά είναι εν ζωή, χωρίς να τίθεται ζήτημα νομιμότητας λόγω παραβίασης του σχετικού όρου της διαθήκης, δεδομένου ότι αποτελεί αναγκαία προσαρμογή του π.δ. στις μεταβολές που έχουν επέλθει. Σε περίπτωση, επομένως, θανάτου ενός ή περισσότερων από τα οριζόμενα στην από 04.10.1997 διαθήκη μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, η πλήρωση των αντιστοίχων θέσεων θα πρέπει να γίνει από την Διοίκηση, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 16, 17 και 19 του ν.4182/2013, που εφαρμόζονται συμπληρωματικώς, καθόσον η διάταξη του άρθρου 4 παρ.3 του οργανισμού του ιδρύματος, κατά τη γραμματική της διατύπωση, δεν προβλέπει την περίπτωση της αντικατάστασης αποβιώσαντος μέλους, άλλως διότι παρίσταται ανέφικτος ο ορισμός αντικαταστάτη κατά τον παραπάνω όρο του οργανισμού στην προκειμένη περίπτωση, καθώς δεν είναι δυνατή η σύγκλιση του Δ.Σ., που απαρτίζεται από τα μη αποβιώσαντα μέλη του προς επιλογή των νέων μελών, δεδομένου ότι πριν την τροποποίηση του π.δ. δεν έχει τέτοια εξουσία.

31. Ενόψει των παραπάνω, η με αριθ. πρωτ. 61459/3290/01.07.2019 απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, με την οποία διορίστηκε νέο Διοικητικό Συμβούλιο -διορισμός ο οποίος επέφερε, κατά συνέπεια, την παύση του προηγούμενου Δ.Σ.- πάσχει για λόγους εξωτερικής και εσωτερικής νομιμότητας, εφόσον εκδόθηκε από όργανο και κατά διαδικασία που προσκρούει στον ισχύοντα οργανισμό, ενώ δεν έχει έρεισμα στον ν.4182/2013. Η με αριθμό 1029/2018

αμετάκλητη απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, της οποίας γίνεται επίκληση στην παραπάνω απόφαση του Συντονιστή, δεν συνεπάγεται την αυτοδίκαιη και άνευ ετέρου ακυρότητα του ισχύοντα οργανισμού του ιδρύματος, που έχει εγκριθεί με π.δ. δηλ. με πολιτειακή πράξη, η οποία μέχρι την ακύρωση ή τροποποίησή της παράγει όλες τις έννομες συνέπειες και είναι δεσμευτική. Ως εκ τούτου, συντρέχει περίπτωση ανάκλησης της παραπάνω απόφασης, κατά τις γενικές διατάξεις περί ανάκλησης παρανόμων διοικητικών πράξεων, η οποία ανάγεται, πάντως, στη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης. Ανακαλουμένης δε της απόφασης αυτής, αναβιώνουν οι προγενέστερες πράξεις περί ορισμού του Δ.Σ. και, έως την έγκριση και δημοσίευση του τροποποιητικού π.δ., η διοίκηση του ιδρύματος ασκείται από το, μέχρι την έκδοση της παραπάνω απόφασης του Συντονιστή, ορισθέν και λειτουργούν κατ' εφαρμογή των όρων του ισχύοντος οργανισμού, Διοικητικό Συμβούλιο.

32. Λόγω της παραπάνω απάντησης καθίσταται άνευ αντικειμένου η εξέταση του υποερωτήματος ως προς την υποχρέωση έκδοσης απόφασης παύσης των μελών του προηγούμενου Διοικητικού Συμβουλίου του ιδρύματος, ενώ, εξάλλου, η εξέταση της νομιμότητας προγενέστερων πράξεων ή παραλείψεων της Διοίκησης εκφεύγει της γνωμοδοτικής αρμοδιότητας του ΝΣΚ, καθόσον αυτό ερευνά μόνο την ισχύουσα και παράγουσα έννομες συνέπειες με αριθ.πρωτ. 61459/3290/01.07.2019 απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής.

Απάντηση

33. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α΄ Τμήμα) γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ως εξής :

1) Ο Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής οφείλει να συμμορφωθεί με τις με αριθμό 891/2012 και 1029/2018 αμετάκλητες αποφάσεις του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, κατά το σκέλος αυτών που επηρεάζουν τη διοίκηση του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «Ίδρυμα Ε.Σ.Σ.», και να τροποποιήσει τον οργανισμό του ιδρύματος ως προς τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου αυτού, με την έκδοση τροποποιητικού π.δ. και λαμβάνοντας υπόψη τόσο την ακύρωση της με αριθ.15030/31.10.1997 συμβολαιογραφικής πράξης της συμβολαιογράφου Αθηνών Αναστασίας Ιωάν. Κυριακίδη-Κούρου, όσο και την αναγνώριση της εγκυρότητας της από 04.10.1997 ιδιόγραφης διαθήκης του ιδρυτή του παραπάνω ιδρύματος,

2) Σε εκτέλεση δε των διατάξεων της παραπάνω διαθήκης, πρέπει να οριστούν ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του ιδρύματος τα πρόσωπα που με αυτή

καθορίζονται από τον ιδρυτή-διαθέτη, χωρίς να συνιστά κώλυμα η τυχόν παραίτηση των μελών αυτών σε προγενέστερο χρόνο, ενώ ελλείποντος, λόγω θανάτου, μέλους του Δ.Σ. η πλήρωση της θέσης του θα γίνει από την αρμόδια Αρχή κατά τα άρθρα 16, 17 και 19 του ν.4182/2013.

3) Η με αριθ. 61459/3290/01.07.2019 απόφαση του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής παρίσταται μη νόμιμη, διότι έρχεται σε αντίθεση προς τον ισχύοντα οργανισμό του ιδρύματος και δεν έχει έρεισμα στον νόμο. Σε περίπτωση δε ανάκλησής της, η οποία ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια του Συντονιστή, καθίσταται άνευ αντικειμένου η έκδοση απόφασης παύσης των μελών του προηγούμενου Διοικητικού Συμβουλίου, δεδομένου ότι αναβιώνουν οι πράξεις περί ορισμού του και, έως την έγκριση και δημοσίευση του τροποποιητικού π.δ., η διοίκηση του ιδρύματος ασκείται από αυτό.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 11.03.2020

Η Πρόεδρος

Ευγενία Βελώνη

Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Θεοδώρα Καραχάλιου

Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ.